

Biện pháp giáo dục lí tưởng cách mạng, đạo đức, lối sống cho học sinh phổ thông

Trần Thế Lưu

Email: lieuc32@yahoo.com.vn
Trường Đại học Sài Gòn
273 An Dương Vương, Quận 5,
Thành phố Hồ Chí Minh, Việt Nam

TÓM TẮT: Bài viết bàn về biện pháp giáo dục lí tưởng cách mạng đạo đức lối sống cho học sinh phổ thông. Trong bài, tác giả làm rõ: Tầm quan trọng của giáo dục lí tưởng, đạo đức, lối sống cho học sinh trong bối cảnh hiện nay; Biện pháp giáo dục lí tưởng cách mạng, đạo đức và lối sống cho học sinh phổ thông, bao gồm: 1/ Nâng cao năng lực nhận thức cho đội ngũ cán bộ, giáo viên về tầm quan trọng của việc giáo dục lí tưởng cách mạng, đạo đức và lối sống cho học sinh; 2/ Kế hoạch hoá công tác giáo dục lí tưởng cách mạng, đạo đức và lối sống cho học sinh; 3/ Tổ chức, chỉ đạo công tác giáo dục lí tưởng cách mạng, đạo đức và lối sống cho học sinh; 4/ Đa dạng hoá các hoạt động trải nghiệm sáng tạo và giáo dục ngoài giờ lên lớp trong giáo dục đạo đức, lối sống cho học sinh; 5/ Cụ thể hóa tiêu chuẩn đánh giá đạo đức, lối sống của học sinh; 6/ Xây dựng chế độ khen thưởng và kỉ luật.

TỪ KHÓA: Biện pháp giáo dục, lí tưởng cách mạng, đạo đức, lối sống, học sinh phổ thông.

→ Nhận bài 03/3/2022 → Nhận bài đã chỉnh sửa 18/3/2022 → Duyệt đăng 15/5/2022.

DOI: <https://doi.org/10.15625/2615-8957/12210504>

1. Đặt vấn đề

Nghị quyết 29-NQ/TW về Đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hoá, hiện đại hoá trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế đã chỉ rõ: Đối với giáo dục phổ thông, tập trung phát triển trí tuệ, thể chất, hình thành phẩm chất, năng lực công dân, phát hiện và bồi dưỡng năng khiếu, định hướng nghề nghiệp cho học sinh. Nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện, chú trọng giáo dục lí tưởng, truyền thống, đạo đức, lối sống, ngoại ngữ, tin học, năng lực và kĩ năng thực hành, vận dụng kiến thức vào thực tiễn... Nghị quyết 88/2014/QH13 của Quốc hội về Đổi mới Chương trình, Sách giáo khoa giáo dục phổ thông đã chỉ rõ: Mục tiêu giáo dục phổ thông là tập trung phát triển trí tuệ, thể chất, hình thành phẩm chất, năng lực công dân, phát hiện và bồi dưỡng năng khiếu, định hướng nghề nghiệp cho học sinh. Nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện, chú trọng giáo dục lí tưởng, truyền thống văn hóa, lịch sử, đạo đức, lối sống, ngoại ngữ, tin học, năng lực và kĩ năng thực hành, vận dụng kiến thức vào thực tiễn. Phát triển khả năng sáng tạo, tự học, khuyến khích học tập suốt đời. Vì vậy, nhà trường phổ thông không chỉ cung cấp tri thức, hình thành năng lực cho học sinh mà còn phải chú trọng giáo dục lí tưởng, truyền thống văn hóa, lịch sử, đạo đức, lối sống, nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện học sinh.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Tầm quan trọng của giáo dục lí tưởng, đạo đức, lối sống cho học sinh trong bối cảnh hiện nay

Toàn cầu hóa và phát triển kinh tế tri thức đang diễn

ra trên toàn thế giới. Để tham gia toàn cầu hóa một cách thuận lợi, mỗi quốc gia đều phải xây dựng và phát triển kinh tế tri thức trong bối cảnh toàn cầu hóa, trước hết là vốn con người. Trong bối cảnh mới, do đặc điểm của toàn cầu hóa, nền kinh tế tri thức tạo nên, đòi hỏi nhà trường phải truyền đạt, hình thành cho người học phương pháp học tập, tìm tòi, nghiên cứu và đòi hỏi mọi người phải học tập suốt đời. Sự phát triển của công nghệ thông tin và xu thế toàn cầu hóa đã làm cho các nền văn hóa xích lại gần nhau. Trong đó, có sự hợp tác chia sẻ nhưng cũng có đấu tranh lẫn lộn, bài xích lẫn nhau, thậm chí làm mai một giá trị văn hóa tốt đẹp của các dân tộc. Chính điều này làm nảy sinh các tệ nạn xã hội và các hiện tượng tiêu cực không ngừng gia tăng vào học đường, làm ô nhiễm môi trường sư phạm, ảnh hưởng xấu đến học sinh. Những điều đó đang đe dọa đến sự tồn vong và văn minh của mỗi quốc gia, dân tộc. Do đó, mỗi người phải có vai trò bảo vệ và chống lại nguy cơ suy thoái văn hóa của quốc gia mình. Điều này đòi hỏi nhà trường phải hướng đến mục đích giáo dục là đào tạo người học theo 4 trụ cột mà UNESCO khuyến cáo: học để biết, học để làm, học để làm người và học để cùng chung sống. Chúng ta cần hình thành, phát triển ở học sinh những phẩm chất tốt đẹp của con người Việt Nam cùng với những phẩm chất của con người công nghiệp như: Cần cù, chịu khó lao động; trung thực; thông minh, sáng tạo, khéo léo; có đầu óc thực tế, khiêm tốn, ham học hỏi, khái quát những vấn đề thực tiễn thành lí luận; có ý thức tiết kiệm, chống lãng phí; yêu chuộng hòa bình, có tinh thần đoàn kết; có chí tiến thủ; có tư duy cởi mở với cái mới; có tinh thần hợp tác, chia sẻ kinh nghiệm; có tác phong công

nghiệp, làm việc khoa học; chấp nhận đa dạng văn hóa. Để thực hiện được điều đó, đòi hỏi nhà trường phải thay đổi một cách căn bản từ triết lý giáo dục đến mục tiêu, nội dung, phương pháp giáo dục nói chung, giáo dục đạo đức nói riêng; xây dựng nhà trường thành một tổ chức biết học hỏi, một xã hội học tập và phải phát triển văn hóa nhà trường, văn hóa ứng xử cho học sinh.

2.2. Biện pháp giáo dục lí tưởng cách mạng, đạo đức và lối sống cho học sinh phổ thông

2.2.1. Nâng cao nhận thức cho đội ngũ cán bộ, giáo viên về tầm quan trọng của việc giáo dục lí tưởng cách mạng, đạo đức và lối sống cho học sinh

Giải pháp này nhằm nâng cao nhận thức cho đội ngũ cán bộ, giáo viên về tầm quan trọng và sự cần thiết phải tăng cường giáo dục lí tưởng cách mạng, đạo đức và lối sống cho học sinh trong bối cảnh hiện nay.

Đối với cán bộ quản lí: Phải nhận thức sâu sắc và quán triệt chủ trương, đường lối, chính sách của Đảng, Nhà nước; các quy chế, quy định của Bộ Giáo dục và Đào tạo, chỉ thị của Sở, Phòng Giáo dục và Đào tạo về giáo dục lí tưởng cách mạng, đạo đức và lối sống cho học sinh vào thực tiễn nhà trường; Đồng thời phải nắm vững Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 để chỉ đạo xây dựng chương trình nhà trường, chương trình môn học có tích hợp, lồng ghép nội dung giáo dục này cho học sinh.

Đối với giáo viên bộ môn: Cần phải nâng cao ý thức trách nhiệm giáo dục lí tưởng cách mạng, đạo đức và lối sống cho học sinh thông qua bài giảng trên lớp và lối sống mẫu mực của người thầy; Nắm vững chương trình môn học, yêu cầu về phẩm chất, năng lực cần đạt của học sinh để tích hợp, lồng ghép nội dung giáo dục lí tưởng, đạo đức, lối sống; Xây dựng các chủ đề môn học, chủ đề liên môn và các hoạt động trải nghiệm môn học cho học sinh.

Đối với giáo viên chủ nhiệm: Người trực tiếp làm công tác giáo dục lí tưởng cách mạng, đạo đức và lối sống cho học sinh có vai trò quan trọng trong quá trình hoàn thiện nhân cách học sinh. Giáo viên chủ nhiệm phải là người có đủ sức, đủ tài thay mặt hiệu trưởng quản lí học sinh một lớp học. Vì vậy, giáo viên chủ nhiệm phải nhận thức đúng đắn mục tiêu giáo dục của cấp học và tầm quan trọng của việc giáo dục lí tưởng cách mạng, đạo đức, lối sống cho học sinh. Giáo viên chủ nhiệm phải có tinh thần trách nhiệm, yêu nghề, mến trẻ, hết lòng chăm lo giáo dục thế hệ trẻ cùng với năng lực vận dụng linh hoạt, sáng tạo và phương pháp, hình thức giáo dục đạo đức cho học sinh.

Để thực hiện giải pháp này có hiệu quả, hiệu trưởng nhà trường cần tiến hành các công việc sau:

- Tổ chức trao đổi, tọa đàm, thảo luận về tầm quan trọng, sự cần thiết phải tăng cường giáo dục lí tưởng cách mạng, đạo đức và lối sống cho học sinh trong bối cảnh hiện nay.

- Tổ chức quán triệt chủ trương, đường lối, chính sách của Đảng, Nhà nước; các quy chế, quy định của Bộ Giáo dục và Đào tạo, chỉ thị của Sở, Phòng Giáo dục và Đào tạo về giáo dục lí tưởng cách mạng, đạo đức và lối sống cho học sinh vào thực tiễn nhà trường.

- Cụ thể hoá nhiệm vụ giáo dục lí tưởng cách mạng, đạo đức và lối sống cho học sinh cho các tổ chức đoàn thể, tổ chuyên môn, giáo viên chủ nhiệm theo chức năng, nhiệm vụ.

- Tổ chức hội nghị cán bộ, giáo viên để quán triệt và kí kết hợp đồng trách nhiệm về giáo dục lí tưởng cách mạng, đạo đức và lối sống cho học sinh.

- Phối hợp với Công đoàn để tuyên truyền, vận động cán bộ, giáo viên tích cực tham gia giáo dục lí tưởng cách mạng, đạo đức và lối sống cho học sinh. Phối hợp với Công đoàn phát động phong trào thi đua: *“Tất cả vì học sinh thân yêu”*, *“Mỗi thầy giáo, cô giáo là một tấm gương đạo đức, tự học và sáng tạo”*; *“Dân chủ - Kỷ cương - Tình thương - Trách nhiệm”*; *“Nói lời hay, làm việc tốt”*, *“Xây dựng trường học thân thiện, học sinh tích cực”* ...

- Mở lớp bồi dưỡng nâng cao năng lực giáo dục đạo đức, thiết kế, tổ chức sự kiện, tổ chức hoạt động trải nghiệm sáng tạo cho giáo viên.

- Tổ chức tọa đàm, trao đổi kinh nghiệm giáo dục lí tưởng cách mạng, đạo đức và lối sống cho học sinh trong đội ngũ giáo viên, cán bộ Đoàn, Đội và giáo viên chủ nhiệm.

2.2.2. Kế hoạch hoá công tác giáo dục lí tưởng cách mạng, đạo đức và lối sống cho học sinh

Trên cơ sở kế hoạch tổng thể về giáo dục toàn diện của nhà trường, kế hoạch phát triển nhà trường, hiệu trưởng cần kế hoạch hoá hoạt động giáo dục lí tưởng cách mạng, đạo đức và lối sống cho học sinh. Nội dung của kế hoạch phải xác định được tầm quan trọng của công tác này, các giải pháp, hình thức giáo dục, các lực lượng tham gia. Định rõ thời gian thực hiện công việc, phân công nhiệm vụ cho từng tổ chức, cá nhân theo chức năng tham gia công tác giáo dục này theo từng thời gian cụ thể trong năm học.

Ngay từ đầu năm học, hiệu trưởng nhà trường phải xây dựng kế hoạch quản lí giáo dục học sinh nói chung, giáo dục lí tưởng cách mạng, đạo đức và lối sống cho học sinh nói riêng, đảm bảo tính thống nhất giữa mục tiêu giáo dục toàn diện trong trường, lựa chọn nội dung, hình thức hoạt động đa dạng, thiết thực, phù hợp với đặc điểm tâm lí học sinh để có hiệu quả giáo dục cao.

Nhà trường thành lập ban chỉ đạo giáo dục đạo đức do hiệu trưởng hoặc phó hiệu trưởng làm trưởng ban và các thành viên: Tổng phụ trách Đội Thiếu niên tiền phong Hồ Chí Minh, Bí thư Đoàn trường, giáo viên chủ nhiệm, đại diện Hội cha mẹ học sinh. Ban chỉ đạo có nhiệm vụ xây dựng kế hoạch, chương trình, chỉ đạo chương trình, tổ chức các hoạt động và phối hợp các

lực lượng giáo dục trong và ngoài trường để giáo dục lí tưởng cách mạng, đạo đức và lối sống cho học sinh.

Dựa vào mục tiêu, nhiệm vụ năm học; căn cứ vào điều kiện khách quan, chủ quan, hiệu trưởng tiến hành lập kế hoạch tổng thể, lấy ý kiến đóng góp của các tổ chức liên quan. Việc xây dựng kế hoạch phải căn cứ vào nội dung giáo dục lí tưởng, đạo đức, lối sống, các hoạt động chủ điểm trong năm, kỉ niệm các ngày lễ lớn cùng với các điều kiện vật chất, khả năng thực hiện được của học sinh và các lực lượng tham gia giáo dục đạo đức và lối sống cho học sinh.

Việc kế hoạch hoá cho từng học kì, tháng, tuần, từng đợt thi đua đóng vai trò quan trọng, quyết định đến thành công của công tác giáo dục lí tưởng cách mạng, đạo đức và lối sống cho học sinh. Kế hoạch càng cụ thể, chi tiết, càng thuận lợi cho việc tổ chức thực hiện.

Các tổ chức Đảng, chính quyền trong trường cần phải có kế hoạch để chỉ đạo các bộ phận chức năng làm tốt nhiệm vụ của mình. Trên cơ sở kế hoạch của nhà trường, các tổ chức, cá nhân xây dựng kế hoạch giáo dục của mình.

2.2.3. Tổ chức, chỉ đạo công tác giáo dục lí tưởng cách mạng, đạo đức và lối sống cho học sinh

Căn cứ vào bản kế hoạch, hiệu trưởng tổ chức bộ máy làm công tác công tác giáo dục lí tưởng cách mạng, đạo đức và lối sống cho học sinh, phân công trách nhiệm cho từng cá nhân trong ban giám hiệu, phân công các cán bộ, giáo viên vào các tổ nhóm phù hợp với năng lực của mình, quy định quyền hạn, trách nhiệm của các tổ nhóm và các cá nhân.

Hiệu trưởng phân công một phó hiệu trưởng phụ trách hoạt động trải nghiệm sáng tạo, quản lí công tác giáo dục lí tưởng cách mạng, đạo đức, lối sống cho học sinh của giáo viên chủ nhiệm và các tập thể lớp.

Hiệu trưởng yêu cầu các tổ trưởng tổ chủ nhiệm, tổ bộ môn chỉ đạo cán bộ, giáo viên trong tổ thực hiện tốt kế hoạch giáo dục lí tưởng cách mạng, đạo đức, lối sống cho học sinh của từng tổ và của nhà trường.

Đội ngũ giáo viên chủ nhiệm là lực lượng có ảnh hưởng lớn và trực tiếp thực hiện nhiệm vụ giáo dục lí tưởng cách mạng, đạo đức, lối sống cho học sinh của một lớp. Hiệu trưởng có kế hoạch lựa chọn đội ngũ giáo viên chủ nhiệm, xây dựng các tiêu chuẩn lựa chọn giáo viên làm công tác chủ nhiệm gồm: Năng lực chuyên môn vững vàng; khả năng tổ chức các hoạt động tập thể; khả năng giáo dục, thuyết phục học sinh; nhiệt tình, tâm huyết, yêu thương học sinh; được học sinh tin cậy, kính trọng. Hiệu trưởng cần phải thành lập tổ chủ nhiệm theo khối.

Công tác giáo dục lí tưởng cách mạng, đạo đức, lối sống cho học sinh của giáo viên chủ nhiệm bao gồm: Tổ chức đội ngũ cán bộ lớp; tập huấn công tác tự quản, hướng dẫn hoạt động tự quản cho tập thể lớp; theo dõi nền nếp học tập, rèn luyện hàng tuần của tập thể lớp; tổ

chức sinh hoạt lớp; tổ chức thảo luận về rèn luyện đạo đức; khuyến khích động viên sự cố gắng của học sinh, biểu dương những học sinh có thành tích, xử lí học sinh vi phạm; tổ chức cho học sinh tự đánh giá hạnh kiểm; phối hợp với nhà trường đánh giá hạnh kiểm học sinh; phối hợp với các lực lượng giáo dục thống nhất các biện pháp giáo dục học sinh; mời gặp phụ huynh để thống nhất biện pháp giáo dục cho học sinh cá biệt.

Hiệu trưởng chỉ đạo giáo viên chủ nhiệm xây dựng tốt các mối quan hệ với các lực lượng giáo viên khác trong quá trình giáo dục đạo đức học sinh. Giáo viên chủ nhiệm hoạt động theo sự chỉ đạo của ban giám hiệu nhà trường về mục tiêu nội dung, kế hoạch công tác. Định kì báo cáo kịp thời với ban giám hiệu những thuận lợi, khó khăn về kết quả giáo dục đạo đức học sinh, phối hợp với ban giám hiệu giáo dục học sinh cá biệt. Giáo viên chủ nhiệm kết hợp với Tổng phụ trách Đội, Đoàn Thanh niên để xây dựng tập thể học sinh tự quản, theo dõi ý thức tham gia thi đua của lớp và cùng giáo dục đạo đức học sinh. Giáo viên chủ nhiệm thường xuyên trao đổi với giáo viên bộ môn về tình hình học tập của lớp, những nhu cầu, nguyện vọng của các em, những điểm đặc biệt của một số học sinh. Giáo viên chủ nhiệm kết hợp với giáo viên bộ môn đánh giá xếp loại hạnh kiểm học sinh từng kì, trao đổi, bàn bạc thống nhất để đánh giá một cách khách quan, công bằng kết quả rèn luyện của học sinh. Giáo viên chủ nhiệm trực tiếp tổ chức phối hợp giáo dục giữa nhà trường, gia đình và xã hội, dự kiến nội dung hoạt động của ban đại diện cha mẹ học sinh của lớp, đặt ra yêu cầu nhiệm vụ của giáo dục gia đình trong việc giáo dục đạo đức học sinh.

Hiệu trưởng chỉ đạo các tổ bộ môn giáo dục lí tưởng cách mạng, đạo đức, lối sống cho học sinh thông qua hoạt động giảng dạy bộ môn. Cần chú trọng phát huy ưu thế của bộ môn Ngữ văn, Giáo dục lối sống, Giáo dục công dân và Công dân với Tổ quốc đối với nhiệm vụ giáo dục lí tưởng cách mạng, đạo đức và lối sống. Nội dung giáo dục đạo đức phải được cụ thể hoá trong từng tiết dạy và được coi là một trong những tiêu chí để đánh giá tiết dạy. Hiệu trưởng chỉ đạo các tổ bộ môn tổ chức thao giảng rút kinh nghiệm, phổ biến nhân rộng trong toàn tổ.

Ngoài việc chỉ đạo tổ chủ nhiệm, tổ bộ môn, hiệu trưởng phải phối hợp chặt chẽ với Bí thư Đoàn Thanh niên, Tổng phụ trách Đội để tổ chức các hoạt động giáo dục đạo đức, lối sống thông qua hoạt động Đoàn, Đội, tổ chức đội tự quản do Đoàn, Đội Thiếu niên trường phụ trách. Mỗi buổi trực tự quản gồm 4 học sinh với sự hướng dẫn của Bí thư Đoàn, Tổng phụ trách Đội. Các hoạt động của Đoàn, Đội cũng cần có sự phối hợp của giáo viên chủ nhiệm, giáo viên bộ môn.

Hiệu trưởng phải tôn trọng tính độc lập của Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh. Đây không phải là cơ quan chức năng trong bộ máy quản lí của hiệu trưởng. Sự giúp đỡ và phối hợp với Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh thể hiện như sau:

- Bàn bạc với Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh trong các hoạt động giáo dục đạo đức, lối sống chủ yếu là: các đợt thi đua, các cuộc vận động lớn...

- Trao cho Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh phụ trách một số công việc để phát huy vai trò tích cực, sáng tạo của học sinh.

- Giúp đỡ Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh về phương pháp hoạt động, giúp đỡ về tổ chức và bồi dưỡng cán bộ Đoàn.

- Kiểm tra, đánh giá, hiệu trưởng phải lắng nghe những ý kiến có liên quan đến Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh và các đoàn viên.

Hiệu trưởng cần tạo thời gian cho Đội Thiếu niên tiên phong hoạt động, tham mưu giúp đỡ Đội trong việc tổ chức hoạt động. Cử giáo viên làm tổng phụ trách, trực tiếp tham gia chọn cán bộ liên chi đội, tạo điều kiện hỗ trợ, bồi dưỡng cán bộ Đội Thiếu niên tiên phong.

Hiệu trưởng phải thực hiện các biện pháp kiểm tra công tác giáo dục đạo đức của giáo viên chủ nhiệm, giáo viên bộ môn. Nội dung kiểm tra bao gồm: hoạt động giáo dục lí tưởng cách mạng, đạo đức, lối sống cho học sinh của giáo viên chủ nhiệm, giáo viên bộ môn; hoạt động tự quản của học sinh; các hoạt động ngoài giờ lên lớp của các bộ phận được phân công; việc triển khai thực hiện kế hoạch giáo dục đạo đức trong từng tuần; công tác giáo dục học sinh cá biệt.

Hình thức kiểm tra bao gồm: dự giờ sinh hoạt, dự giờ giảng dạy; nghe báo cáo; kiểm tra hồ sơ chủ nhiệm, hồ sơ giảng dạy, hồ sơ tự quản của các lớp, trực tiếp kiểm tra nền nếp học sinh; triệu tập các buổi họp yêu cầu các đối tượng kiểm tra báo cáo quá trình chuẩn bị, quá trình thực hiện kế hoạch giáo dục ngoài giờ lên lớp và các quá trình giáo dục đạo đức, lối sống, báo cáo kết quả đạt được. Việc kiểm tra nền nếp, kỉ cương của các tập thể lớp phải tiến hành hàng ngày và phải có nội dung trọng tâm trong tuần, tháng. Hiệu trưởng cần nắm thông tin một cách chính xác thông qua các loại báo cáo tuần, báo cáo tháng của các tổ chuyên môn, tổ giám thị, thông qua các cuộc họp hoặc các cuộc giao tiếp xã hội, giao tiếp nội bộ. Hàng tuần, hiệu trưởng phân công một phó hiệu trưởng phụ trách công tác giáo dục đạo đức, lối sống xử lí số liệu do ban giám hiệu kiểm tra hoặc số liệu báo cáo của các tổ, nhóm và cá nhân. Căn cứ vào số liệu báo cáo và kết quả theo dõi, hiệu trưởng điều chỉnh bổ sung kế hoạch tuần, kế hoạch tháng. Hiệu trưởng thực hiện chế độ khen thưởng, động viên giáo viên làm công tác chủ nhiệm giỏi, các cá nhân có thành tích về công tác giáo dục lí tưởng cách mạng, đạo đức và lối sống cho học sinh, phê bình nhắc nhở những cán bộ, giáo viên chưa hoàn thành nhiệm vụ được giao.

2.2.4. Đa dạng hoá các hoạt động trải nghiệm sáng tạo và giáo dục ngoài giờ lên lớp trong giáo dục đạo đức, lối sống cho học sinh

Hiệu trưởng nhà trường tổ chức các chương trình hoạt động ngoài giờ lên lớp phong phú, đa dạng các hoạt động

trải nghiệm sáng tạo phù hợp với tâm sinh lí học sinh, đáp ứng nhu cầu nguyện vọng của các em. Qua đó, thu hút học sinh tham gia tự giác, tích cực, tạo điều kiện cho các em phát huy năng lực bản thân, sáng tạo và phát triển những phẩm chất đạo đức, sống yêu thương, sống có trách nhiệm và ý thức vươn lên hoàn thiện nhân cách. Hiệu trưởng nhà trường đề ra những giải pháp thích hợp, hướng hoạt động ngoài giờ lên lớp, hoạt động trải nghiệm sáng tạo vào việc thực hiện tốt mục tiêu giáo dục lí tưởng cách mạng, đạo đức, lối sống cho học sinh. Kế hoạch cho hoạt động này cần phải sát với thực tiễn và phải lựa chọn các hoạt động ưu tiên. Hiệu trưởng cần xác định chủ điểm cho từng thời gian, có lịch hoạt động hàng ngày, hàng tuần, hàng tháng, học kì và cả năm học, thậm chí có kế hoạch dài hạn cho cả cấp học.

Đối với học sinh tiểu học, có thể tổ chức giáo dục tư tưởng, đạo đức, lối sống cho học sinh theo 3 hình thức cơ bản là: Chủ điểm giáo dục, tiết chào cờ, tiết sinh hoạt lớp.

Đối với học sinh trung học cơ sở, trung học phổ thông, hiệu trưởng có thể tổ chức giáo dục tư tưởng, đạo đức, lối sống cho học sinh theo các hình thức sau: 1) Hoạt động ngoài giờ lên lớp hàng ngày; 2) Hoạt động ngoài giờ lên lớp hàng tuần; 3) Hoạt động theo chủ đề môn học, chủ đề liên môn và các hoạt động trải nghiệm môn học cho học sinh; 4) Tổ chức các hoạt động ngoài giờ lên lớp theo chủ đề các ngày lễ, kỉ niệm lớn trong năm học; 5) Tổ chức cho học sinh giao lưu với các nhân vật điển hình. Tùy theo từng chủ đề, đặc điểm tâm lí học sinh, mục tiêu của cấp học, hiệu trưởng tổ chức cho học sinh gặp gỡ, giao lưu với các nhân vật điển hình, người thật, việc thật, như: nhà văn, nhà thơ, anh hùng lực lượng vũ trang nhân dân, anh hùng lao động, doanh nhân, lãnh đạo Ban Tuyên giáo. Qua đó, giáo dục lí tưởng cách mạng, đạo đức, lối sống cho học sinh.

2.2.5. Cụ thể hóa tiêu chuẩn đánh giá đạo đức, lối sống của học sinh

Hiệu trưởng chỉ đạo xây dựng tiêu chí đánh giá kết quả rèn luyện đạo đức, lối sống của học sinh một cách hợp lí, khoa học nhằm đánh giá chính xác, công bằng kết quả rèn luyện, tu dưỡng của các em. Từ đó, giúp học sinh nhận thức đầy đủ về bản thân, phát huy mặt tích cực, khắc phục khuyết điểm để không ngừng tiến bộ.

Đánh giá đúng kết quả rèn luyện của tập thể lớp và học sinh sẽ tạo động lực thúc đẩy sự tiến bộ của học sinh. Để đổi mới cách đánh giá kết quả rèn luyện, tu dưỡng của học sinh cần phải thực hiện tốt nội dung sau:

- Xây dựng tiêu chuẩn đánh giá tiết học, tiêu chuẩn đánh giá thi đua lớp hàng tuần, hàng tháng và học kì.

- Cụ thể hoá tiêu chuẩn xếp loại hạnh kiểm học sinh theo chuẩn xếp loại hạnh kiểm của Bộ Giáo dục và Đào tạo.

- Xây dựng quy trình đánh giá, xếp loại lớp, xếp loại hạnh kiểm học sinh.

- Tiến hành đánh giá theo quy trình.

Cơ sở để xây dựng các tiêu chuẩn đánh giá là: điều lệ trường học, các thông tư, văn bản của Bộ Giáo dục và Đào tạo về giáo dục đạo đức và đánh giá hạnh kiểm, nội quy của nhà trường. Sau khi dự thảo các tiêu chuẩn và quy trình đánh giá, hiệu trưởng tổ chức cho cán bộ, giáo viên và học sinh thảo luận góp ý bổ sung. Ban thi đua trường điều chỉnh, hoàn thiện nội dung trình hiệu trưởng phê duyệt.

Tiêu chuẩn đánh giá tập thể lớp hàng tuần, hàng tháng, từng học kì và năm học cần phải lượng hoá thành con điểm. Định mức điểm phù hợp để xếp loại tốt, khá, trung bình, yếu.

Tiêu chuẩn đánh giá học sinh phải kết hợp cả tiêu chuẩn định lượng và định tính. Mặt định lượng thể hiện số lần đạt thành tích, số lần vi phạm. Mặt định tính biểu hiện ở tư tưởng, nhận thức, thái độ, hành vi ứng xử văn hóa. Kết quả rèn luyện, tu dưỡng đạo đức của tập thể lớp thể hiện ở kết quả thi đua của một lớp. Vì vậy, phải thực hiện đánh giá theo quy trình hợp lí.

Hiệu trưởng phân công một phó hiệu trưởng chỉ đạo công tác thi đua của tập thể lớp. Người trực tiếp theo dõi là một đại diện của ban thi đua, đồng thời là tổng phụ trách hay cán bộ Đoàn trường, giáo viên quản lí học sinh hay tổ tự quản của học sinh. Cuối tuần, cuối tháng, một đại diện của ban thi đua tổng hợp điểm thi đua hàng ngày, hàng tuần, hàng tháng, đánh giá ưu khuyết điểm, dự kiến xếp loại thi đua. Hiệu trưởng tổ chức họp ban thi đua duyệt xếp loại các lớp, công khai kết quả xếp loại hàng tuần, hàng tháng, biểu dương học sinh đóng góp thành tích cho phong trào lớp, phê bình giáo dục học sinh vi phạm làm hạn chế kết quả thi đua của lớp. Nếu phát động thi đua theo chủ đề thì cần phải xây dựng tiêu chí đánh giá thi đua cho từng đợt.

Việc đánh giá hạnh kiểm học sinh hàng tháng nên tiến hành như sau: Mỗi học sinh viết bản tự nhận xét và kết quả rèn luyện đạo đức, lối sống của mình, tổ học sinh góp ý và xếp loại. Giáo viên chủ nhiệm xem xét quyết định xếp loại hạnh kiểm tháng của học sinh, báo cáo danh sách xếp loại cho hiệu trưởng. Quy trình xếp loại hạnh kiểm học kì và hạnh kiểm năm học như sau:

- Giáo viên chủ nhiệm thông qua cán bộ lớp, giáo viên bộ môn.
- Giáo viên chủ nhiệm điều chỉnh xếp loại sau khi lấy ý kiến của cán bộ lớp và giáo viên bộ môn.
- Hiệu trưởng phê duyệt hạnh kiểm học sinh các lớp do giáo viên chủ nhiệm đề nghị.

Để việc xét duyệt được chính xác công bằng, hiệu trưởng cần triệu tập họp ban xét duyệt hạnh kiểm gồm: ban giám hiệu, tổng phụ trách hoặc bí thư Đoàn, giáo viên chủ nhiệm.

Việc đánh giá chính xác, khách quan hạnh kiểm của học sinh có ý nghĩa tích cực giúp các em ý thức được khuyết điểm của bản thân, xác định được hướng phấn đấu để có kết quả rèn luyện, tu dưỡng đạo đức tốt hơn. Vì vậy, giáo viên phải là nhà sư phạm mẫu mực, khách

quan, vô tư, hiểu biết sâu sắc tâm tư, nguyện vọng của học sinh, biết lắng nghe ý kiến của đồng nghiệp. Hiệu trưởng phải tập hợp được các ý kiến đánh giá đúng, phân biệt được các đánh giá sai lệch để có quyết định đúng đắn, qua đó động viên được sự nỗ lực của tập thể lớp và học sinh.

2.2.6. Xây dựng chế độ khen thưởng và kỉ luật

Chế độ khen thưởng và kỉ luật hợp lí, công bằng sẽ động viên, kích thích được đội ngũ cán bộ, giáo viên và học sinh thực hiện có hiệu quả công tác giáo dục lí tưởng cách mạng, đạo đức và lối sống.

Biểu dương có tác dụng động viên kích thích về mặt tinh thần. Khen thưởng có tác dụng vừa kích thích tinh thần vừa kích thích vật chất. Sự hài hoà giữa kích thích vật chất và tinh thần sẽ có ý nghĩa động viên, cổ vũ tích cực của con người.

Các hình thức trách phạt có ý nghĩa nhắc nhở, khơi dậy lòng tự trọng, ý thức trách nhiệm đối với cán bộ, giáo viên, răn đe, giác ngộ ý thức cho học sinh.

Khen thưởng có thể tiến hành theo tháng, theo đợt thi đua, theo học kì và năm học. Đối với đội ngũ cán bộ, giáo viên, có thể khen thưởng theo đợt thi đua, theo chủ đề của một hội thi, khen thưởng theo học kì, khen thưởng theo năm học. Đối với học sinh và tập thể học sinh, ngoài việc khen thưởng theo đợt thi đua, theo chủ đề hội thi, theo học kì, theo năm học, có thể khen thưởng theo tháng. Việc tiến hành khen thưởng tập thể và cá nhân học sinh theo tháng chỉ nên tiến hành ở những trường có điều kiện về nguồn quỹ khen thưởng. Mức thưởng phụ thuộc vào nguồn lực tài chính của mỗi trường. Khen thưởng, trách phạt là một trong những biện pháp kích thích sự nỗ lực của đội ngũ cán bộ, giáo viên và học sinh. Để thực hiện có hiệu quả biện pháp này, hiệu trưởng cần tiến hành các nội dung sau:

- Xác định rõ các danh hiệu thi đua do Bộ, Sở Giáo dục và Đào tạo quy định, quy định các danh hiệu thi đua trong nhà trường sao cho phù hợp với thực tiễn.

- Cụ thể hoá các tiêu chuẩn thi đua.

- Tiến hành khen thưởng, trách phạt.

Ngoài các danh hiệu thi đua do Bộ, Sở, Phòng Giáo dục và Đào tạo quy định, hiệu trưởng cần phải xây dựng và ban hành quy định tiêu chuẩn thi đua của nhà trường. Hiệu trưởng trực tiếp dự thảo hoặc cử thành viên ban thi đua dự thảo các tiêu chuẩn thi đua trên cơ sở các tiêu chuẩn do Bộ, Sở, Phòng Giáo dục và Đào tạo quy định, phù hợp với thực tiễn của nhà trường; Tổ chức cho cán bộ, giáo viên trao đổi, thảo luận, góp ý; Ban thi đua hoàn thiện quy định trình hiệu trưởng phê duyệt. Sau khi ban hành quy định, hiệu trưởng phổ biến tiêu chuẩn thi đua cho cán bộ, giáo viên và học sinh.

Để thực hiện tốt công tác thi đua, khen thưởng, đối với cán bộ, giáo viên cần phải thực hiện theo quy trình: Cá nhân tự đánh giá; Tập thể tổ, nhóm kết luận; Ban thi đua trường xét duyệt; Hiệu trưởng phê duyệt; Tiến

hành khen thưởng, trách phạt. Đối với các danh hiệu thi đua cao hơn không thuộc thẩm quyền khen thưởng của nhà trường, hiệu trưởng phải trình lên cấp trên phê duyệt và ra quyết định khen thưởng. Đối với việc khen thưởng, trách phạt tập thể và cá nhân học sinh cần thực hiện theo quy trình: Cá nhân học sinh, tập thể học sinh tự đánh giá; Giáo viên chủ nhiệm đánh giá kết quả xếp loại thi đua và trình hội đồng thi đua xét duyệt; Hội đồng thi đua trường xét duyệt; Hiệu trưởng phê duyệt; Tiến hành khen thưởng, trách phạt. Việc khen thưởng, trách phạt học sinh nên tiến hành trong buổi chào cờ hàng tuần, sơ kết học kỳ và tổng kết năm học.

3. Kết luận

Nhà trường phổ thông không chỉ cung cấp tri thức, hình thành năng lực cho học sinh mà còn phải chú trọng

giáo dục lý tưởng, truyền thống văn hóa, lịch sử, đạo đức, lối sống, nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện học sinh, góp phần đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao nhằm nâng cao năng lực cạnh tranh và sự phồn vinh, thịnh vượng của quốc gia. Do vậy, chúng ta cần tăng cường giáo dục lý tưởng cách mạng, đạo đức, lối sống cho học sinh, phải phấn đấu xây dựng một nền đạo đức mới theo tư tưởng Hồ Chí Minh, xây dựng cho học sinh động cơ và thái độ học tập, làm việc, ứng xử đúng đắn trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc; chống lại mọi biểu hiện sai trái, đặc biệt là chủ nghĩa cá nhân, tăng cường giáo dục lý tưởng, đạo đức cách mạng cho học sinh ở cả ba môi trường: gia đình, nhà trường và xã hội. Để triển khai hoạt động giáo dục này có hiệu quả, chúng ta cần thực hiện các biện pháp trên một cách đồng bộ.

Tài liệu tham khảo

- [1] Bộ Giáo dục và Đào tạo, (2013), Dự án Phát triển giáo viên trung học phổ thông và trung cấp chuyên nghiệp, *Một số vấn đề lý luận và thực tiễn về lãnh đạo và quản lý giáo dục trong thời kỳ đổi mới*, NXB Văn hóa Thông tin, Hà Nội.
- [2] Nguyễn Cảnh Chất (dịch và biên soạn), (2002), *Tinh hoa quản lý*, NXB Lao động và Xã hội, Hà Nội.
- [3] Drucker Peter F. *Những thách thức của quản lý trong thế kỷ XXI*, NXB Trẻ, Thành phố Hồ Chí Minh.
- [4] Dewey J, (2008), *Dân chủ và giáo dục*, NXB Tri thức, Hà Nội.
- [5] Đảng Cộng sản Việt Nam, (2013), *Văn kiện Hội nghị lần thứ tám Ban Chấp hành Trung ương khóa XI*, Văn phòng Trung ương Đảng, Hà Nội.
- [6] Phạm Minh Hạc, (2001), *Về phát triển toàn diện con người trong thời kỳ công nghiệp hóa, hiện đại hóa*, NXB Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [7] Phạm Minh Hạc - Trần Kiều - Đặng Bá Lâm - Nghiêm Đình Vỹ, (2002), *Giáo dục thế giới đi vào thế kỷ XXI*, NXB Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [8] Trần Kiểm, (2009), *Những vấn đề cơ bản của khoa học quản lý giáo dục*, NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.
- [9] Nguyễn Lộc, (2010), *Lý luận về quản lý*, NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.
- [10] Mintzberg H, (2009), *Nghề quản lý - Những tư tưởng hàng đầu về quản lý*, NXB Thế giới, Hà Nội.
- [11] Hồ Chí Minh, (1998), *Toàn tập*, NXB Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [12] Thái Văn Thành, (2016), *Đổi mới quản lý cơ sở giáo dục trong bối cảnh hiện nay*, NXB Đại học Vinh.

SOME MEASURES FOR EDUCATING REVOLUTIONARY IDEAS, MORALITY, AND WAY OF LIFE TO K-12 STUDENTS

Tran The Luu

Email: lieuc32@yahoo.com.vn
Sai Gon University
273 An Duong Vuong, District 5,
Ho Chi Minh City, Vietnam

ABSTRACT: *This paper discusses measures for educating revolutionary ideas, morality, and way of life to students. It sheds light on: The importance of educating students revolutionary ideas, morality, and way of life in today's context; Some measures for educating revolutionary ideas, morality, and way of life to students, including: 1) Enhancing cognitive competence for teachers and education managers about the importance of educating students revolutionary ideas, morality, and way of life; 2) Making plans for educating students revolutionary ideas, morality, and way of life; 3) Organizing and directing the education of revolutionary ideas, morality, and way of life to students; 4) Diversifying extracurricular experiential activities for educating students morality and way of life; 5) Specifying standards for assessing students' morality and way of life; 6) Making compliment and discipline regulations.*

KEYWORDS: Educational measure, revolutionary ideas, morality, way of life, K-12 students.